

SAŽETAK PRESUDE VELIKOG VIJEĆA
GÜZELYURTLU I DRUGI PROTIV CIPRA I TURSKE
OD DANA 29. SIJEČNJA 2019. GODINE
ZAHTJEV BR. 36925/07

Propust suradnje država u svrhu učinkovite istrage ubojstva srodnika podnositelja zahtjeva doveo je do povrede prava na život

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su srodnici trojice ciparskih državljana turskog podrijetla koji su u siječnju 2005. godine pronađeni mrtvi na autocesti Nicosia-Larnaca, na području pod kontrolom Cipra. Ciparske i turske vlasti, uključujući vlasti „Turske Republike Sjeverni Cipar“ („TRNC“), paralelno su otvorile kaznene istrage ubojstava. Ciparske vlasti su prikupile niz dokaza i identificirale osam osumnjičenih. Za njima su izdani domaći i europski nalozi za uhićenje, a Interpol je izdao crvene tjeralice. S druge strane, turske vlasti i vlasti TRNC-a, također su poduzele niz istražnih radnji te su krajem siječnja 2005. uhitile i ispitale osumnjičene koji su ubrzo pušteni na slobodu zbog nedostatka dokaza koji bi ih povezali s ubojstvima. Naime, TRNC je od Cipra zatražio predaju spisa predmeta s dokazima protiv osumnjičenih kako bi mogao protiv njih pokrenuti kazneni postupak. Cipar je to dobio i od Turske zatražio izručenje osumnjičenih. Zahtjevi za izručenje vraćeni su bez odgovora. Obje su istrage došle do zastoja i od tada su ostale otvorene. Pokušaji mirovnih snaga Ujedinjenih naroda na Cipru ("UNFICYP") da pomognu stranama u privođenju osumnjičenih ostali su bezuspješni.

U [presudi](#) vijeća od 4. travnja 2017. ESLJP je sa pet glasova za i dva protiv utvrdio da je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 2. Konvencije od strane Cipra i, jednoglasno, da je ista odredba povrijeđena od strane Turske. Vijeće je utvrdilo da nijedna vlada, unatoč raznim mogućnostima, nije bila spremna na kompromis i međusobnu učinkovitu suradnju niti je poduzela razumne korake za provedbu učinkovite istrage.

Predmet je na zahtjev obje tužene države podnesen velikom vijeću.

PRIGOVORI

Oslanjajući se na članak 2. Konvencije, podnositelji zahtjeva su tvrdili da ciparske i turske vlasti, uključujući i vlasti TRNC-a, nisu provele učinkovitu istragu ubojstava. Posebno su naglasili propust tuženih država da surađuju u istraživanju ubojstava i privođenju osumnjičenih.

OCJENA ESLJP-a

Predma je jurisdikcija države temeljem članka 1. Konvencije prvenstveno teritorijalna, ESLJP je u iznimnim slučajevima priznavao jurisdikciju države i izvan njenih teritorijalnih granica (vidi [Al-Skeini i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) [VV], i [Hassan protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) [VV]). Tako je npr. država koja provodi efektivnu vlast na području izvan svog

nacionalnog teritorija odgovorna za povredu prava zajamčenih Konvencijom na tom teritoriju (vidi [Cipar protiv Turske](#)).

Iako će postupovna obveza iz članka 2. u načelu postojati samo u odnosu na državu ugovornicu pod čijom je jurisdikcijom žrtva pronađena u trenutku smrti, "posebne značajke" mogu opravdati odstupanje od ovog pristupa sukladno načelima razvijenim u predmetu [Rantsev protiv Cipra i Rusije](#). U tom predmetu ESLJP je utvrdio da je obveza provođenja učinkovite istrage postojala samo u odnosu na Cipar jer se ubojstvo dogodilo na njegovom teritoriju. Smatrao je da se ruska nacionalnost žrtve nije mogla smatrati posebnom značajkom koja bi opravdala odstupanje od općenitog pristupa.

U ovom predmetu, sama činjenica da su vlasti TRNC-a pokrenule vlastitu kriminalističku istragu, dovoljna je za utvrđenje jurisdikcije Turske. Osim toga, postojale su dvije posebne značajke koje su opravdale odstupanje od *Rantsev* načela. Prvo, ESLJP je već ranije utvrdio da je sjeverni Cipar pod efektivnom kontrolom Turske, a drugo, osumnjičeni su pobjegli u TRNC gdje su bili i pritvoreni.

Uzimajući u obzir ove dvije posebnosti, ESLJP je utvrdio jurisdikciju Turske prema članku 1. Konvencije u odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva na temelju postupovnog aspekta članka 2. Konvencije. Suprotno stajalište bi značilo da je TRNC sigurno utočište za ubojice.

Slijedom navedenoga, ESLJP je odbacio preliminarni prigovor turske Vlade o nespojivosti *ratione loci*.

Što se tiče obveze suradnje kao sastavnog dijela postupovne obveze iz članka 2. Konvencije, ESLJP je utvrdio da ona podrazumijeva obvezu traženja i obvezu pružanja pomoći. Države moraju poduzeti sve razumne korake kako bi međusobno surađivale te iscrpiti međunarodne instrumente o uzajamnoj pravnoj pomoći i suradnji u kaznenim stvarima. Ta obveza se mora tumačiti u svjetlu međunarodnih ugovora ili sporazuma koji se primjenjuju između država ugovornica uz odgovarajuću primjenu Konvencije.

Posebnost u slučaju podnositelja zahtjeva bila je ta što je navodni nedostatak suradnje uključivao entitet uspostavljen unutar teritorija Cipra koji je bio pod efektivnom kontrolom Turske. S obzirom da dvije tužene države nemaju formalne diplomatske odnose, međunarodni ugovori nisu mogli biti jedini referentni okvir pri utvrđivanju jesu li obje države iskoristile sve raspoložive mogućnosti za međusobnu suradnju. U nedostatku formalnih diplomatskih odnosa, od država se moglo tražiti da koriste druge, neformalne ili neizravne oblike suradnje, na primjer, putem trećih država ili međunarodnih organizacija. S obzirom na to, ESLJP je morao utvrditi jesu li države koristile sva razumna raspoloživa sredstva kako bi zatražila i omogućila suradnju potrebnu za učinkovitost istrage i postupka u cjelini.

Cipar

Nakon identifikacije osumnjičenih u ranim fazama istrage, Cipar je podnio zahtjev za objavu crvenih tjevalica Interpolu. Preko UNFICYP-a pokušao je dogovoriti predaju osumnjičenih, međutim ni Turska ni TRNC nisu htjele predati osumnjičene. Kada su se pokušaji predaje putem UNFICYP-a pokazali bezuspješnima, Cipar je podnio zahtjev za izručenje osumnjičenih Turskoj. Zahtjevi su dostavljeni putem turske ambasade u Ateni. Naime, između Cipra i Turske ne postoje diplomatski odnosi, stoga je dostava zahtjeva za izručenjem putem osoblja veleposlanstva u Ateni bila jedina opcija koja je u specifičnim okolnostima slučaja bila dostupna Cipru.

Nadalje, ESLJP je morao utvrditi je li Cipar bio obvezan dostaviti sve prikupljene dokaze vlastima TRNC, koje su provodile paralelnu istragu ubojstva u skladu sa svojim domaćim zakonom. Cipar je bio spreman predati sve dokaze UNFICYP-u, pod uvjetom da TRNC preda osumnjičene Cipru. Međutim, budući da TRNC nije htio preuzeti obvezu predaje osumnjičenih, Cipar je odbio predati više dokaza. Isporuka cijelog spisa istrage TRNC-u s mogućnošću da se dokazi koriste za potrebe suđenja osumnjičenima i bez ikakvog jamstva da će biti predani ciparskim vlastima, prelazila je puku suradnju policije ili organa progona. To bi predstavljalo prijenos kaznenog predmeta na sudove TRNC-a i time bi se Cipar odrekao svoje kaznene nadležnosti nad ubojstvima počinjenima na svom kontroliranom području u korist sudova nepriznatog subjekta osnovanog na njegovom teritoriju. Provođenje kaznene nadležnosti jedno je od glavnih obilježja suvereniteta države. U takvoj situaciji, ESLJP je utvrdio da odbijanje odricanja od svoje kaznene nadležnosti u korist sudova TRNC-a nije bilo nerazumno.

U sklopu medijacije koju je provodio UNFICYP, predloženi su različiti oblici suradnje kako bi se pronašlo kompromisno rješenje između Cipra i TRNC-a. Međutim, ti oblici suradnje nisu uspjeli olakšati progon i suđenje osumnjičenima. Predloženi alternativni načini rješavanja spora, posebno mogućnost *ad hoc* suđenja na neutralnom mjestu, nisu imali dovoljno čvrstu osnovu u domaćem ili međunarodnom pravu te Cipar nije bio obvezan sudjelovati u njima prema članku 2. Konvencije.

Stoga je ESLJP utvrdio, s petnaest glasova prema dva, da nije bilo povrede članka 2. Konvencije u odnosu na Cipar.

Turska

Turska je ignorirala ciparske zahtjeve za izručenjem te ih je vratila bez odgovora. Sukladno turskom zakonodavstvu i Europskoj konvenciji o izručenju, od Turske se očekivalo da će navesti zašto smatra da izručenje nije prihvatljivo prema njihovom zakonodavstvu ili prema Europskoj konvenciji o izručenju. Naime, sukladno Konvenciji o izručenju zamoljena država obvezna je obavijestiti državu moliteljicu o svojoj odluci u vezi s izručenjem i u slučaju odbijanja navesti razloge za takvu odluku. Obveza suradnje temeljem članka 2. Konvencije treba se tumačiti u svjetlu tih odredbi i stoga uključuje obvezu države da ispita i pruži obrazloženi odgovor na svaki zahtjev druge države ugovornice za izručenje osumnjičenika traženih za ubojstvo za koje se zna da su prisutni na području te države ili su u njejoj nadležnosti.

Turska nije poduzela ono što se od nje minimalno očekivalo u okolnostima slučaja i stoga nije ispunila svoju obvezu suradnje s Ciprom u svrhu učinkovite istrage ubojstva srodnika podnositelja zahtjeva. Slijedom navedenog, ESLJP je jednoglasno utvrdio da je, u odnosu na Tursku, došlo do povrede članka 2. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

8.500 EUR na ime nematerijalne štete svakom podnositelju zahtjeva

10.000 EUR ukupno na ime troškova i izdataka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.